2013-15-RE

CAUSA 2013-15-RE

Aute del Tribunal Constitucional del 7-9-2013 relatiu al recurs d'empara 2013-15-RE

Número de registre 243-2013. Recurs d'empara

Aute del 7 de setembre del 2013

BOPA núm. 45, del 25 de setembre del 2013

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 17 de maig del 2013, per la representació processal dels Srs. Josep M. Loan Fité i Benet Juli Guixeras, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 30 de gener del 2013 i contra l'aute del 22 d'abril del mateix any, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que declari l'anul·lació d'aquestes resolucions, així com de les actuacions sumarials practicades en el marc de la causa TSJP-13/12 – TC-092-4/09 i que declari la retroacció d'aquest procediment al moment en què es va produir la vulneració al·legada;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 17 de juny del 2013;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

El 21 de març del 2012, el Tribunal de Corts va dictar una sentència mitjançant la qual absolia els Srs. Josep M. Loan Fité i Benet Juli Guixeras dels delictes majors continuats de creació i d'ús de títol valor inautèntic i condemnava aquests mateixos inculpats com a responsables en concepte d'autors d'un delicte major d'estafa mitjançant xec amb un perjudici superior als 6.000,00 euros i d'un delicte major de fals testimoniatge, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, a la pena de 2 anys de presó condicional amb un termini de suspensió de la condemna de 4 anys i al pagament d'una multa de 15.000,00 euros, així com al pagament solidari de les despeses processals causades.

En concepte de responsabilitat civil, condemnava als dos processats a satisfer solidàriament 245.000,00 euros a la Sra. Marie Christine Regnier, així com els honoraris d'advocat i taxes judicials que es determinarien en període d'execució de sentència.

Així mateix, a petició del Ministeri Fiscal, el Tribunal de Corts acordava deduir testimoni de les declaracions efectuades en autes i a l'acte de la vista oral per la Sra. Núria Falco Nieto i trametre-ho a la Batllia per tal que s'apreciés si aquesta havia comés una infracció de fals testimoni.

Segon

La representació processal dels Srs. Josep M. Loan Fité i Benet Juli Guixeras va presentar un incident de nul·litat d'actuacions i un recurs d'apel·lació contra la sentència del Tribunal de Corts esmentada.

Tercer

El 30 de gener del 2013, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, en primer lloc, destacava la improcedència de presentar en el mateix escrit un incident de nul·litat d'actuacions i un recurs d'apel·lació, els motius d'impugnació dels quals són absolutament incompatibles.

En segon lloc, després d'analitzar punt per punt els retrets plantejats pels apel·lants, la Sala Penal estimava parcialment el recurs d'apel·lació en el sentit d'absoldre el Sr. Josep M. Loan Fité del delicte major de fals testimoniatge i condemnava ambdós acusats com a autors criminalment responsables d'un delicte major d'estafa mitjançant xec amb un perjudici superior als 6.000,00 euros imposant-los a cada un d'ells la pena de 8 mesos de presó condicional amb un termini de suspensió de la condemna d'1 any i 4 mesos i al pagament d'una multa de 7.000,00 euros. També condemnava el Sr. Benet Juli Guixeras pel delicte major de fals testimoniatge a la pena de 6 mesos de presó condicional, amb un termini de suspensió d'1 any, confirmant tots els altres pronunciaments de la sentència apel·lada i declarant d'ofici les despeses processals del recurs, atesa la seva estimació parcial.

Quart

La representació processal dels Srs. Josep M. Loan Fité i Benet Juli Guixeras va formular un incident de nul·litat d'actuacions contra la sentència de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per tal com va considerar que es vulnerava el principi de congruència, ja que s'havia condemnat als acusats com a autors criminalment responsables d'un delicte major d'estafa en grau de temptativa quan les parts acusadores en els seus escrits de conclusions definitives van qualificar els fets com a constitutius, entre d'altres, d'un delicte major consumat d'estafa.

Cinquè

El 22 d'abril del 2013, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va acordar desestimar aquest incident de nul·litat d'actuacions, pel fet de considerar que no hi havia lloc a apreciar cap de les preteses vulneracions de drets fonamentals al·legades per la part recurrent.

Efectivament, la Sala Penal declarava que no hi havia divergència en el delicte que era objecte d'acusació i tan sols hi havia discrepància en el grau d'execució del delicte. La Sala Penal titllava

de despropòsit jurídic considerar que es vulneraven els drets a la jurisdicció, a la defensa i a un procés degut, incorrent en incongruència, pel fet d'haver condemnat els recurrents pel delicte major d'estafa en grau de temptativa quan les acusacions formulaven acusació pel mateix delicte en grau de consumació, i així va ser assumit pel Tribunal de Corts.

Així mateix, considerava que la resta d'al·legacions reproduïen els arguments expressats en el recurs d'apel·lació sobre la prova dels elements constitutius dels delictes i altres qüestions que ja havien sigut resoltes per aquesta Sala, sense que es pogués reobrir un nou debat en el marc d'un incident de nul·litat d'actuacions, que no constituïa una nova instància processal en la qual es poguessin revisar els pronunciaments de la sentència impugnada.

Sisè

El 17 de maig del 2013, la representació processal dels Srs. Josep M. Loan Fité i Benet Juli Guixeras va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 30 de gener del 2013 i contra l'aute del 22 d'abril del mateix any, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

En una primera part de l'escrit de recurs d'empara es resumeixen els greuges elevats en apel·lació contra la sentència del Tribunal de Corts, en què ja s'indicava la vulneració de diversos drets fonamentals.

En primer lloc, aquesta part denuncia que el Tribunal de Corts va acceptar la incorporació d'uns documents durant el judici oral aportats per la part querellant. Aquesta part va demanar igualment la incorporació d'uns altres documents a efectes probatoris, mitjançant els quals es volia demostrar que la marca Andbanc i l'oficina Andbanc Corporate ja existien en el moment dels fets, tanmateix, el Tribunal de Corts va refusar aquesta prova documental.

Aquest fet vulnera els drets a la jurisdicció, a la defensa i a un procés degut, ja que s'ha instaurat un clar desequilibri entre les parts, sobretot si es destaca que la documentació era legítima perquè servia per demostrar que el 26 de juliol del 2002 la marca Andbanc existia.

En segon lloc, pel que fa a la petició de deducció de testimoni de l'assessora financera i directora de l'oficina de Sant Julià de Lòria, la qual va confirmar la data falsa del xec i la seva conformitat, acordada pel Tribunal de Corts a instància del Ministeri Fiscal, aquesta part considera que la part

querellant no es va atrevir a querellar-se contra el banc i els seus treballadors, perquè aquests haguessin pogut certificar que el xec va ser conformat el 26 de juliol del 2002 i no posteriorment.

Cas que s'iniciés un procediment penal contra aquesta treballadora del banc, aquesta part no podria tenir accés als eventuals elements de defensa emprats per aquesta persona, cosa que també vulnera els drets fonamentals abans esmentats d'aquesta part.

En tercer lloc, considera que s'ha vulnerat el principi de congruència, ja que en la sentència del Tribunal de Corts molts dels arguments d'aquesta part no queden reflectits, ni tampoc han sigut tractats en la sentència del Tribunal Superior de Justícia. Seguidament dóna exemples de diverses qüestions no contestades. Així mateix, al·lega que el Tribunal de Corts es va pronunciar ultra petita quan va condemnar aquesta part a una indemnització per un perjudici que no havia estat evocat per la part querellant: el perjudici econòmic degut a la immobilització durant varis anys de l'immoble en litigi i de l'expectativa de realitzar un projecte.

Pel que fa al recurs d'empara pròpiament dit, aquesta part considera, en primer lloc, que d'acord amb els principis de congruència i de contradicció, el Tribunal Superior de Justícia s'havia de pronunciar en relació amb les peticions de les parts i no podia qualificar els fets com a constitutius d'un delicte en grau de temptativa, quan això no va ser sol·licitat per cap de les parts.

Efectivament, aquesta part va assegurar i organitzar la seva defensa en funció de la qualificació dels fets com a constitutius d'un delicte d'estafa consumat, però no ho va poder demostrar, perquè aquests fets tampoc eren constitutius d'aquest mateix delicte en grau de temptativa. Els sistemes de defensa en ambdós casos serien diferents i, per consegüent, s'ha deixat a aquesta part en indefensió. En l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions, el Tribunal Superior de Justícia considera que el principi acusatori i el principi de congruència no queden infringits quan la discrepància entre l'acusació i la condemna rau en el grau de l'execució de la infracció. Ara bé, segons el parer d'aquesta part, les normes de procediment han de donar les màximes garanties a la part defensora per tal de poder gaudir dels seus drets. I, destaca, que el grau d'execució del delicte imputat forma part de l'acusació i el jutjador queda lligat pel grau al·legat per la part acusadora.

Així mateix, el Tribunal Superior de Justícia tampoc hauria valorat diversos arguments al·legats per aquesta part, en particular els extensos arguments pels quals es podia concloure que l'ànim de lucre dels processats no quedava acreditat.

En aquest sentit, quant a l'al·legació que el Tribunal de Corts es va pronunciar ultra petita quan va condemnar aquesta part a una indemnització per un perjudici que no havia estat evocat per la part querellant, el Tribunal Superior de Justícia tampoc va donar cap contesta, ni tàcita, sinó que va

confirmar la decisió de la primera instància en total vulneració del principi de congruència i deixant els recurrents en indefensió.

La sentència del Tribunal Superior de Justícia deixa igualment de tractar molts dels arguments exposats per aquesta part, en particular, sobre la manera com la part querellant va obtenir la prova de la data real de conformació del xec.

Seguidament, reitera les seves argumentacions sobre la deducció de testimoni de l'assessora del banc, anteriorment esmentades.

En definitiva, segons el parer d'aquesta part, el Tribunal de Corts es va pronunciar sobre la base de fets que no van ser acreditats i d'uns arguments erronis, tampoc va prendre en consideració tota una sèrie d'elements de prova essencials que demostraven les al·legacions d'aquesta part. Per la seva banda el Tribunal Superior de Justícia dóna per vàlids els fets reconeguts pel Tribunal de Corts i no ha analitzat i contestat els arguments d'aquesta part recurrent.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que declari l'anul·lació d'aquestes resolucions, així com la de les actuacions sumarials practicades en el marc de la causa TSJP-13/12 – TC-092-4/09 i que declari la retroacció d'aquest procediment al moment en què es va produir la vulneració al·legada.

Setè

El 17 de juny del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per una manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions (article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

El Ministeri Fiscal, després de recordar una vegada més, la naturalesa del recurs d'empara, conclou que les proves aportades per les parts han estat valorades de manera conjunta i lògica pel Tribunal Superior de Justícia, el qual ha donat una resposta coherent a totes les pretensions que li han estat plantejades en el sentit jurídic, resposta que no pot en cap cas ser considerada com a arbitrària.

El Ministeri Fiscal manifesta que la sentència de la Sala Penal dictada en grau d'apel·lació (considerants IV i V) exposa de manera clara i concisa els motius que fonamenten la seva decisió,

que tornen a ser exposats de manera detallada en l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions.

En darrer lloc, pel que fa a la deducció de testimoni contra una persona diferent dels recurrents en empara, recorda que només cal assenyalar la manca de relació evident amb l'objecte i la finalitat d'aquest procediment, els recurrents no es corresponen amb el concepte de subjecte directament afectat per la vulneració del dret fonamental al·legat.

Fonaments jurídics

Primer

En la relació dels antecedents que s'acaba d'extractar, s'ha procurat recollir, en la seva essència i de manera fidel, el contingut de les actuacions que han donat lloc a aquest recurs d'empara. En especial s'han tractat de fixar els fets i les al·legacions que han dut a sol·licitar a aquest Tribunal Constitucional l'anul·lació de la sentència del 30 de gener del 2013 de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia i de l'aute d'aquesta mateixa Sala del 22 d'abril del mateix any. No és fàcil resumir l'extens escrit de recurs d'empara, amb els seus 36 folis, a un espai. Al llarg d'aquests folis hi ha la reproducció literal de documents molt diversos de les actuacions i la reiteració d'arguments, a vegades amb formulacions diferents, que poca llum arriben a aportar sobre el fonament constitucional de les pretensions que es formulen.

L'article 36.1 b) de la Llei qualificada d'aquest Tribunal exigeix que es faci "El relat de fets que han donat lloc (...) a la lesió constitucional que s'al·legui" i l'apartat c) del mateix article preceptua que s'identifiquin "Els fonaments jurídics en què es basa la pretensió". Difícilment es pot considerar que, en aquest cas, els preceptes esmentats hagin estat acomplerts atesa la varietat de fets distints al·legats que amb prou feines poden subsumir-se en preceptes de caràcter constitucional. No hem d'oblidar que transcorreguts ja 20 anys des de l'aprovació de la Constitució, aquest Tribunal ha dictat nombroses resolucions (sentències i autes) que, com disposa l'article 3.1 de la Llei qualificada esmentada, constitueixen precedents i "criteris interpretatius autovinculants" tot i que en els termes de l'article 3 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional poden ser modificats. Pel fet de ser autovinculants pel Tribunal mateix també han de ser coneguts pels justiciables i tinguts molt en compte a l'hora d'introduir un recurs d'empara que pugui prosperar. Tot això és d'especial aplicació quan es tracta de l'article 10 de la Constitució, tant pel que fa a l'àmbit de l'enteniment d'allò que és un procés degut, com en general pel que fa al "dret a la jurisdicció", la congruència o el cànon de constitucionalitat. Sobre totes aquestes qüestions hi ha nombroses sentències i autes idèntics en el seu sentit. Aquesta doctrina constitucional, continguda en decisions coincidents d'aquest Tribunal proporcionen una pauta delimitadora segura de l'àmbit propi del recurs d'empara, derivat de l'article 10 de la Constitució, que si no es respecta, dóna lloc, com en aquest cas, a una "falta manifesta de contingut constitucional de la infracció denunciada" (article 37.2 de la

Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Segon

Els recurrents al·leguen la vulneració genèrica dels drets a la jurisdicció, a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució. A l'hora de concretar, denuncien que en el judici oral es va admetre que l'altra part incorporés certs documents, però es va rebutjar la incorporació d'altres documents proposats per la part recurrent en empara, cosa que demostra un clar desequilibri entre les parts.

Seguint en l'àmbit de la prova, retreuen al Tribunal de Corts haver-se pronunciat sobre la base de fets que no van ser acreditats i d'uns arguments erronis i no haver pres en consideració tota una sèrie d'elements de prova essencials que demostraven les al·legacions d'aquesta part; defecte de prova que, segons el parer dels recurrents, també es trobaria en relació amb l'ànim de lucre dels processats, que no va quedar acreditat. En tot això, tanmateix, els recurrents obliden que el Tribunal Constitucional ve declarant de manera constant i invariable que, en principi, les decisions en matèria d'admissió, pràctica i valoració de proves estan reservades al coneixement de la jurisdicció ordinària, en aquest cas, la penal. Passen per alt també la nostra doctrina assentada i consagrada segons la qual no correspon al Tribunal Constitucional actuar com una tercera instància ordinària o com un tribunal de cassació. Per entrar a conèixer de vicis, com aquells que s'han denunciat, cal que aquests passin la prova del cànon de constitucionalitat, reiterat tantes vegades per aquest Tribunal: el Tribunal Constitucional només entra a corregir als tribunals ordinaris competents únicament en aquells casos en què la decisió judicial resulti, a totes llums, il·lògica, absurda o arbitrària. Però aquests vicis greus no semblen poder-se apreciar, ni de lluny, en aquest cas tal com han estat presentats i al·legats.

Tercer

Una cosa similar succeeix amb els retrets adreçats a les resolucions judicials pel fet d'un suposat vici d'incongruència. Les al·legacions dels recurrents sobre aquest punt són molt variades: diuen que en la sentència del Tribunal de Corts molts dels seus arguments no queden reflectits, ni tampoc han sigut tractats en la sentència del Tribunal Superior de Justícia; o al·leguen que el Tribunal de Corts es va pronunciar ultra petita quan va condemnar aquesta part a una indemnització per un perjudici que no havia estat evocat per la part querellant. Totes aquestes al·legacions no plantegen, en realitat, qüestions d'incongruència amb rellevància constitucional. Tampoc sembla un vici d'inconstitucionalitat l'al·legació, segons la qual existeix una vulneració del principi de congruència, ja que s'havia condemnat als acusats com a autors criminalment responsables d'un delicte major d'estafa en grau de temptativa quan les parts acusadores en els seus escrits de conclusions definitives van qualificar els fets com a constitutius, entre d'altres, d'un delicte major consumat d'estafa. Tant aquesta darrera argumentació, que va ser qualificada pel Tribunal Superior de

Justícia com a despropòsit jurídic, com les anteriors no han tingut en compte en absolut la doctrina que aquest Tribunal ha anat elaborant en nombroses sentències sobre la incongruència amb rellevància constitucional.

El Tribunal Constitucional s'ha pronunciat en nombroses ocasions sobre els vicis d'incongruència omissiva amb rellevància constitucional. Convé citar alguna de les seves sentències més recents. Per exemple la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE que estableix el criteri següent: "D'acord amb la doctrina assentada d'aquest Tribunal, el vici d'incongruència omissiva ha de comprovar-se, abans de res, examinant l'existència de correlació, o no, entre allò que va ser sol·licitat a la jurisdicció i allò que va ser decidit per aquesta. Aquesta comprovació exigeix comparar el contingut del petitum de les parts i allò que es va decidir en el dispositiu (o dispositius) per la jurisdicció competent.

També cal que en les consideracions jurídiques que fonamenten el dispositiu es tinguin en compte els arguments bàsics de les parts per acceptar-los o rebutjar-los de manera raonada. Tanmateix, una vegada que s'accepta una via argumental, el rebuig dels arguments contraris pot ser explícit però també implícit o tàcit, sempre que s'entengui bé la fonamentació del dispositiu."

Aquest mateix criteri ve confirmat, amb les mateixes paraules, en la sentència del 3 de desembre del 2012, recaiguda en la causa 2012-13-RE, i en altres vàries amb el mateix sentit.

Els criteris de rellevància constitucional són, doncs, els següents: en general existeix una incongruència omissiva rellevant quan un tribunal en la seva sentència no fa cap pronunciament sobre els punts especificats en el suplico o quan no es tenen "en compte els arguments bàsics de les parts per acceptar-los o rebutjar-los de manera raonada". És necessari que no s'ignorin o que no es passin per alt, aquells arguments bàsics esgrimits per les parts. Però sense que calgui, com opinen els recurrents, als únics efectes de la rellevància constitucional, que es desenvolupi una anàlisi concreta i exhaustiva de tots els arguments de desestimació.

Quart

Tampoc es troba contingut constitucional en cap altra al·legació dels recurrents. Així succeeix en relació amb la petició de deducció de testimoni de l'assessora financera i directora de l'oficina de Sant Julià de Lòria. Els recurrents creuen que, cas que s'iniciés un procediment penal contra aquesta treballadora del banc, no podrien tenir accés als eventuals elements de defensa emprats per aquesta persona, cosa que també vulneraria els drets fonamentals abans esmentats. Però, és clar que aquesta al·legació tampoc és admissible, ja que es fonamenta en una mera hipòtesi o possibilitat que no s'ha donat. El Tribunal només jutja vulneracions efectives –no hipotètiques- dels

drets fonamentals.

Cinquè

De tot això es dedueix que totes les infraccions denunciades, tal com han estat al·legades i presentades en el recurs d'empara, manquen manifestament de contingut constitucional, motiu pel qual, d'acord amb l'article 37.2, in fine, de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional és procedent inadmetre a tràmit la demanda d'empara presentada.

Per tot el que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2013-15-RE interposat per la representació processal dels Srs. Josep M. Loan Fité i Benet Juli Guixeras contra la sentència del 30 de gener del 2013 i contra l'aute del 22 d'abril del mateix any, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal dels recurrents, al president del Tribunal de Corts, a la presidenta del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2013.

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-SunyerPierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat